

STATUS PRAWNY ASYSTENTA SĘDZIEGO W SĄDOWNICTWIE POWSZECHNYM

Katarzyna Woch

STATUS PRAWNY ASYSTENTA SĘDZIEGO W SĄDOWNICTWIE POWSZECHNYM

Katarzyna Woch

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Wydanie publikacji zostało dofinansowane
przez Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Stan prawny na 14 lutego 2025 r.

Recenzent

Dr hab. Paweł Zdanikowski, prof. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

Wydawczyni

Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktorka prowadząca

Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Świerk-Bożek

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących
im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj
jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz,
czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2025

ISBN 978-83-8390-378-1

ISSN 1897-4392

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluger.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	15
Rozdział I	
Asystent sędziego w strukturze sądownictwa powszechnego ...	27
1. Wprowadzenie	27
2. <i>Ratio legis</i> instytucji asystenta sędziego w polskim systemie sądownictwa powszechnego	30
3. Instytucja asystenta sędziego w systemach prawnych wybranych państw europejskich.....	41
4. Kwalifikacje niezbędne do zatrudnienia na stanowisku asystenta sędziego w sądzie powszechnym.....	50
5. Status pracowniczy asystenta sędziego w sądzie powszechnym.....	66
5.1. Procedura naboru kandydatów na asystenta sędziego...	66
5.2. Nawiązanie stosunku pracy z asystentem sędziego	73
5.3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez asystenta sędziego.....	76
5.4. Etyczne aspekty wykonywania obowiązków przez asystenta sędziego.....	80
5.5. Ocena pracy asystenta sędziego	88
5.6. Ścieżka awansu asystentów sędziów	93
5.7. Ustanie stosunku pracy asystenta sędziego	98
6. Podsumowanie.....	106

Rozdział II

Działalność sądów powszechnych	109
1. Wprowadzenie	109
2. Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sędziów i asesorów sądowych	112
3. Udzielanie ochrony prawnej <i>sensu stricto</i> jako zadanie referendarzy sądowych	122
4. Ustawowe determinanty sprawowania wymiaru sprawiedliwości i wykonywania zadań z zakresu ochrony prawnej <i>sensu largo</i> i <i>sensu stricto</i>	144
4.1. Niezawisłość sędziowska	144
4.2. Niezależność referendarzy sądowych	154
5. Podsumowanie.....	162

Rozdział III

Czynności asystenta sędziego w sprawach rozpoznawanych przez sądy powszechne	165
1. Wprowadzenie	165
2. Pozycja ustrojowa asystenta sędziego w świetle Prawa o ustroju sądów powszechnych	168
3. Uprawnienia asystenta sędziego w przepisach ustrojowych	176
3.1. Kompetencje asystenta sędziego w świetle Prawa o ustroju sądów powszechnych	176
3.2. Kompetencje asystenta sędziego w świetle przepisów wykonawczych	180
4. Kompetencje asystenta sędziego w świetle przepisów ustaw procesowych.....	187
4.1. Czynności asystenta sędziego w świetle Kodeksu postępowania karnego	187
4.2. Czynności asystenta sędziego w świetle Kodeksu postępowania cywilnego	191
4.2.1. Uprawnienia asystenta sędziego w świetle Kodeksu postępowania cywilnego do 7.10.2019 r.	191

4.2.2. Uprawnienia asystenta sędziego w świetle Kodeksu postępowania cywilnego po 7.10.2019 r.	194
5. Czynności asystenta sędziego a czynności sekretariatów sądowych.....	207
6. Samodzielność asystenta sędziego	214
7. Podsumowanie.....	218
Rozdział IV	
Institucja asystenta sędziego i jego czynności w postępowaniu sądowym a prawo do sądu.....	221
1. Wprowadzenie	221
2. Kształtowanie się prawa do sądu i jego istota w polskim systemie prawnym.....	223
3. Pojęcie sprawy w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP a czynności asystenta sędziego	243
4. Uprawnienia składające się na prawo do sądu a czynności asystenta sędziego.....	249
5. Wpływ czynności asystenta sędziego na realizację prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.....	272
6. Podsumowanie.....	282
Zakończenie	285
Streszczenie.....	295
Summary	299
Bibliografia.....	303
Źródła prawa.....	341
Orzecznictwo	349

WSTĘP

Sprawnie działające sądownictwo jest niezbędnym elementem prawidłowo funkcjonującego demokratycznego państwa prawa. Ponadto skorelowane z czasem trwania postępowania sądowego prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest elementem konstytucyjnie gwarantowanego każdemu prawa do sądu. Tymczasem jednym z najistotniejszych problemów sądownictwa powszechnego w Polsce jest długi czas trwania postępowań sądowych, przybierający w wielu przypadkach wręcz kwalifikowaną postać, określaną mianem przewlekłości. Przyczyn takiej sytuacji jest wiele. Należą do nich również poziom organizacyjny i stan kadrowy sądownictwa w Polsce.

Omawiane zagadnienie ma nie tylko znaczenie teoretyczne, ale i praktyczne. Sprawiedliwość wymierzona „po terminie” nie spełnia swojej roli, prowadzi do powstania poczucia krzywdy lub jej spotęgowania, generuje koszty i kształtuje negatywny obraz sądownictwa w odbiorze społecznym. Zniwelowanie problemu długotrwałych postępowań sądowych wymaga podejmowania przez władze państwowe różnorodnych działań, które powinny koncentrować się zarówno na zmianach przepisów procesowych, jak i na zmianach ustrojowych. Nie mogą one jednak naruszać podstawowych gwarancji przysługujących stronie w postępowaniu sądowym. Niezbędne jest więc, aby między dążeniem do zagwarantowania rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki a prawem strony do niezawisłego i bezstronnego sądu – którego zadaniem jest wymierzanie sprawiedliwości – istniała roztropnie osiągnięta równowaga.

Rola asystenta sędziego, przynajmniej w obowiązującym modelu współpracy, jest nierozzerwalnie związana z urzędem sędziego. W tym aspekcie

instytucja asystenta sędziego odpowiada zatem stanowisku asystenta w znaczeniu funkcjonującym w nauce organizacji i zarządzania. Przez pojęcie „asystent”, według *Wielkiego słownika języka polskiego PWN*, należy rozumieć osobę, która zawodowo pomaga specjalście przy wykonywanej przez niego pracy¹. Działalność asystenta – przynajmniej w założeniu – powinna ułatwiać realizowanie obowiązków specjalście. W konsekwencji, uwzględniając zaprezentowaną definicję z zakresu języka ogólnego, można przyjąć, że asystent sędziego to osoba, której rolą jest pomaganie sędziemu. Poza wskazanym zarysem definicyjnym kluczowe jest jednak to, na czym konkretnie takie wsparcie powinno polegać, jaką przybierać formę oraz gdzie powinno mieć swoje granice.

W świetle art. 10 ust. 2 Konstytucji RP władza sądownicza w Polsce należy do sądów i trybunałów. Natomiast sprawowanie wymiaru sprawiedliwości zostało powierzone Sądowi Najwyższemu, sądom powszechnym, sądom administracyjnym oraz sądom wojskowym (art. 175 ust. 1 Konstytucji RP). W ścisłym związku z przywołaną regulacją pozostaje art. 177 Konstytucji RP, który stanowi, że sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości we wszystkich sprawach z wyjątkiem spraw ustawowo zastrzeżonych dla właściwości innych sądów. Przepis ten wprowadza zatem domniemanie kompetencji sądu powszechnego w zakresie wymiaru sprawiedliwości, jeżeli tylko przepisy Konstytucji RP lub ustawy zwykłej nie zastrzegają kompetencji dla innego sądu, o którym mowa w art. 175 Konstytucji RP².

W polskim systemie prawnym stanowisko asystenta sędziego występuje zarówno w sądach powszechnych, sądach administracyjnych, jak i sądach wojskowych, a także w Sądzie Najwyższym i Trybunale Konstytucyjnym. „Bohaterem” rozważań uczyniono asystenta sędziego

¹ Hasło: „asystent” [w:] *Wielki słownik języka polskiego PWN*, t. 1. A–G, red. S. Dubisz, Warszawa 2018, s. 145.

² Postanowienie TK z 15.12.1999 r., Ts 88/99, OTK 1999/7, poz. 203; uchwała SN (7) z 18.01.2001 r., III ZP 28/00, OSNP 2001/7, poz. 210. Jak podają J. Gudowski, T. Ereciński i J. Iwulski, „nazwa »sąd powszechny« wywodzi się z faktu powszechności spraw i osób, których sprawy sądy rozpoznają i rozstrzygają”. Zob. J. Gudowski, T. Ereciński, J. Iwulski [w:] *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, red. J. Gudowski, Warszawa 2009, s. 33.

Rozdział I

ASYSTENT SĄDZIEGO W STRUKTURZE SĄDOWNICTWA POWSZECHNEGO

1. Wprowadzenie

Działalność sądownictwa, bez względu na to, czy chodzi o sądownictwo powszechne, administracyjne czy wojskowe, nie opiera się wyłącznie na pracy sędziów i asesorów sądowych. Analiza funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w aspekcie podmiotowym wskazuje bowiem, że w sądach zatrudniani są również referendarze sądowi¹, asystenci sędziów, urzędnicy i inni pracownicy sądowi. Ponadto właściwe realizowanie zadań stawianych przed sądami niejednokrotnie wymaga wsparcia ze strony kuratorów sądowych, biegłych sądowych, mediatorów lub funkcjonariuszy Policji.

Asystent sędziego, obok referendarza sądowego, jest jednym z najmłodszych stanowisk w systemie wymiaru sprawiedliwości w Polsce². Zostało ono wprowadzone do sądownictwa powszechnego jako *novum* w 2001 r. Mimo że ta instytucja nie była wcześniej znana w Polsce, ani uzasadnienie do projektu Prawa o ustroju sądów powszechnych, ani przyjęte pierwotnie regulacje ustawowe nie dawały jednoznacznej odpowiedzi

¹ Instytucja referendarza sądowego nie funkcjonuje w sądownictwie wojskowym.

² Stanowiskiem, które funkcjonuje w szeroko rozumianym wymiarze sprawiedliwości krócej niż stanowisko asystenta sędziego, jest instytucja asystenta prokuratora, wprowadzona nowelizacją z 29.06.2007 r.

na wątpliwości dotyczące sposobu funkcjonowania tej grupy zawodowej w sądach powszechnych. Same zaś przepisy kształtujące status prawny asystenta sędziego zasadniczo zostały skupione w jednej, niezbyt rozbudowanej jednostce redakcyjnej, tj. w art. 155 p.u.s.p.³ Owa lakoniczność regulacji, a następnie jej kolejne nowelizacje – w szczególności w zakresie kwalifikacji niezbędnych do ubiegania się o zatrudnienie, procedury naboru oraz czynności powierzanych asystentom – spowodowały, że instytucja ta nie jest postrzegana w sposób jednowymiarowy, co *de facto* prowadzi do osłabienia jej istoty.

Właściwe określenie statusu prawnego asystenta sędziego wymaga w pierwszej kolejności odpowiedzi na pytanie, jaki był cel wprowadzenia tego stanowiska do sądów powszechnych. Nawet pobieżny przegląd piśmiennictwa dotyczącego omawianego zagadnienia pozwala bowiem stwierdzić, że instytucja asystenta sędziego może być traktowana jako jedno z rozwiązań instytucjonalnych, które miało przyczynić się do stworzenia i utrzymania sprawnego systemu sądownictwa powszechnego. Ponadto zapewnienie współpracy z asystentem sędziego – jako sposób odciążenia sędziów od czynności pozaorzeczniczych – jest uznawane za jedną ze składowych gwarancji niezawisłości sędziowskiej. Zatrudnienie w charakterze asystenta sędziego może być też postrzegane jako etap w uzyskiwaniu kwalifikacji do wykonywania innych zawodów prawniczych.

Analiza zakresu czynności asystentów sędziów w kontekście działalności sądów powszechnych oraz gwarancji prawa do sądu wymaga rozważenia kwalifikacji niezbędnych do zatrudnienia na stanowisku asystenta. Pozwoli to ustalić, czy wobec kandydatów na stanowisko asystenta sędziego ustawodawca stawia wymogi zbieżne z tymi, które są formułowane wobec kandydatów ubiegających się o urząd sędziego, asesora sądowego i referendarza sądowego. Natomiast w przypadku odpowiedzi przeczącej

³ Poza art. 155 p.u.s.p. do asystentów sędziów odnosiły się również art. 147 § 4 p.u.s.p., stanowiący, że w sądach mogą być zatrudnieni asystenci sędziów, oraz art. 148 § 2 p.u.s.p., przewidujący możliwość dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych kuratorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników sądowych.

możliwe będzie określenie, jak duże są to różnice. Dodatkowo, badając model asystentury funkcjonujący w polskim systemie sądownictwa powszechnego, warto zwrócić uwagę na rozwiązania obowiązujące w innych państwach europejskich. Tego rodzaju przegląd przyczyni się do ustalenia, czy rozwiązania przyjęte w polskim systemie prawnym są optymalne.

W ostatniej części tego rozdziału przedmiotem rozważań uczyniono status pracowniczy asystenta sędziego. Analiza tego zagadnienia wymaga zbadania takich kwestii, jak: nawiązanie i ustanie stosunku pracy asystenta, ocena jego pracy, podnoszenie kwalifikacji czy etyczne aspekty wykonywania obowiązków przez asystentów. Zadanie to nie jest jednak proste, ponieważ ustawodawca, tworząc przepisy regulujące stosunek pracy asystentów, posługuje się wielokrotnie konstrukcją piętrowych odesłań do przepisów innych ustaw⁴. W stosunku do asystentów zastosowanie znajdują przede wszystkim przepisy Prawa o ustroju sądów powszechnych, a na podstawie art. 155 § 9 p.u.s.p. w sprawach nieuregulowanych we wskazanej ustawie do asystentów sędziów stosuje się odpowiednio przepisy o pracownikach sądów i prokuratury. Ponadto, zgodnie z art. 18 u.p.s.p. w sprawach nieuregulowanych tą ustawą stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o pracownikach urzędów państwowych, a w sprawach nieuregulowanych także w tej ustawie – przepisy Kodeksu pracy. Jednocześnie, badając status pracowniczy asystenta sędziego, nie sposób pominąć licznych aktów wykonawczych, kształtujących ważne aspekty stosunku pracy asystentów, jak nabór na to stanowisko czy warunki i przebieg oceny okresowej.

Zbadanie wszystkich tych kwestii pozwoli na ustalenie, czy asystent sędziego jest w istocie wysoko wykwalifikowanym pracownikiem sądu. To z kolei otwiera drogę do poddania pod dyskusję, czy wymagania przewidziane wobec asystentów stwarzają możliwość rozszerzenia

⁴ A. Dubowik, *Status prawny asystentów sędziów i referendarzy sądowych* [w:] *System prawa pracy*, t. XI. *Pragmatyki pracownicze*, red. K.W. Baran, Z. Góral, Warszawa 2021, s. 709; K. Gonera, *Status prawny asystentów sędziów* [w:] *Zatrudnianie pracowników sądów z perspektywy prawa pracy i zarządzania*, red. A. Rycak, Warszawa 2014, s. 68–69.

katalogu czynności powierzanych asystentom i zmiany sposobu ich wykonywania.

2. *Ratio legis* instytucji asystenta sędziego w polskim systemie sądownictwa powszechnego

Ścisłe powiązanie instytucji asystenta sędziego z urzędem sędziego sugeruje już sama jej nazwa. W odniesieniu do asystentów ustawodawca odstąpił bowiem od użytego w przypadku asesorów, referendarzy oraz sekretarzy dookreślenia „sądowy”, które wyraźnie wskazuje na związek tych stanowisk z sądem jako instytucją, a skorzystał z dookreślenia dzierzawczego „sędziego”. Uwzględniając zatem sposób rozumienia stanowiska asystenta przedstawiony we wstępie pracy i kierując się wyłącznie dyrektywami interpretacyjnymi wykładni językowej, należałoby podzielić pogląd prezentowany w doktrynie, że celem, dla którego do polskiego systemu sądownictwa powszechnego wprowadzono stanowisko asystenta sędziego, jest odciążenie sędziów w podejmowanych przez nich czynnościach na etapie przygotowywania wszystkich spraw sądowych oraz spraw administracyjno-biurowych, co ma umożliwić im skupienie się przede wszystkim na analizie merytorycznej spraw i związanych z nią czynnościach *stricte* orzeczniczych⁵. Taki sposób sformułowania *ratio legis* ustanowienia instytucji asystenta sędziego otwiera zaś drogę do traktowania jej jako jednej ze składowych gwarancji niezawisłości sędziowskiej⁶. Przedstawione stanowisko należy jednak uznać za zbyt duże uproszczenie uzasadnienia funkcjonowania asystenta sędziego w polskim wymiarze sprawiedliwości. Dokonując analizy tego

⁵ B. Kołecki [w:] I. Hańduk-Hawrylak, B. Kołecki, A. Wleklińska, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 492; D. Wajda, *Status...*, s. 50. Pogląd D. Wajdy przytaczają także T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski [w:] *Prawo o ustroju...*, red. J. Gudowski, s. 621; A. Żurawik, *Ustrój sądownictwa w Polsce*, Warszawa 2013, s. 260.

⁶ W takim kontekście do asystenta sędziego nawiązują np. A. Łazarska, *Niezawisłość sędziowska i jej gwarancje w procesie cywilnym*, Warszawa 2018, s. 558 oraz M. Laskowski, *Warunki pracy sędziego a godność sprawowanego przez niego urzędu* [w:] *Pozycja ustrojowa sędziego*, red. R. Piotrowski, Warszawa 2015, s. 79.

zagadnienia, nie można pominąć bowiem także okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia omawianej instytucji do sądownictwa powszechnego.

Należy zatem przypomnieć, że początek lat 90. XX w. wiązał się z dążeniami państw Europy Środkowej, w tym również Polski, do uzyskania członkostwa w Radzie Europy⁷ i potrzebą spełnienia warunków związanych z tą procedurą akcesyjną, a okres drugiej połowy lat 90. XX w. i początku XXI w. łączył się z realizacją zobowiązań wynikających z członkostwa w tej organizacji międzynarodowej, kontrolowanych w ramach procedury monitoringowej⁸. W praktyce oznaczało to akceptację aksjologii Rady Europy i wejście na drogę urzeczywistniania standardów demokratycznych zawartych w konwencjach, w szczególności w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz w dokumentach zaliczanych do tzw. miękkiego prawa⁹. Z tego też powodu jednym z priorytetów, któremu zostały podporządkowane prace nad projektem Prawa o ustroju sądów powszechnych, było stworzenie sprawnego, nowoczesnie zorganizowanego, odpowiadającego wyzwaniom XXI w. sądownictwa powszechnego, którego funkcjonowanie będzie oceniane jako zgodne z zasadami Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności¹⁰. Nie ulega wątpliwości, że realizacja tego założenia wymagała znaczącej przebudowy ustroju i wprowadzenia zmian w organizacji sądownictwa powszechnego między innymi ze względu na konieczność dostosowania sądownictwa do

⁷ Polska przystąpiła do Rady Europy 26.11.1991 r.

⁸ J. Jaskiernia, *Polityczny wymiar objęcia państw Europy Środkowej i Wschodniej standardami demokratycznymi Rady Europy*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2011/1, s. 29.

⁹ Do aktów prawnych przyjmowanych w Radzie Europy, zaliczanych do tzw. miękkiego prawa (*soft law*), należą m.in. zalecenia Komitetu Ministrów, uchwały i zalecenia Zgromadzenia Parlamentarnego. Zob. np. J. Jaskiernia, *Rada Europy jako organizacja międzynarodowa kreuująca i oddziałująca na implementację standardów demokratycznych* [w:] *Rada Europy a przemiany demokratyczne w państwach Europy Środkowej i Wschodniej w latach 1989–2009*, red. J. Jaskiernia, Toruń 2010, s. 33–35; K. Spryszak, *Znaczenie realizacji standardów „miękkiego prawa” dotyczących sądownictwa w systemie Rady Europy* [w:] *Dylematy wokół prawa do sądu*, red. J. Ciapała, R. Piszko, A. Pyrzyńska, Warszawa 2022, s. 113–116.

¹⁰ Projekt ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, druk sejm. nr 1656, Sejm III kadencji.

Publikacja kompleksowo omawia rolę asystenta sędziego w systemie sądownictwa powszechnego w kontekście zapewnienia konstytucyjnego prawa do sądu, ze szczególnym uwzględnieniem sprawności postępowania.

Autorka udzieliła odpowiedzi m.in. na pytania:

- czy przyjęte w polskim systemie prawnym rozwiązania ustrojowe i procesowe pozwalają na uznanie asystenta sędziego za kolejny – obok sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych – organ wykonujący zadania z zakresu szeroko rozumianej ochrony prawnej;
- czy ustawowo określone wymagania kwalifikacyjne stawiane asystentowi sędziego umożliwiają rozszerzenie zakresu powierzonych asystentowi czynności;
- czy możliwe jest rozszerzenie zakresu kompetencji asystenta sędziego w sądownictwie powszechnym o samodzielne wykonywanie czynności sądowych;
- czy zmiana sposobu wykonywania czynności i ich zakresu przez asystentów sędziów może przyczynić się do zwiększenia stopnia realizacji prawa do sądu, a w szczególności sprawności postępowań sądowych w Polsce.

Poddała ona również analizie stanowiska prezentowane w piśmiennictwie i orzecznictwie, co pozwoliło sformułować wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda*, które mogą być przyczynkiem do zmian legislacyjnych modelu asystentury w sądownictwie powszechnym.

Książka przeznaczona jest przede wszystkim dla asystentów sędziów, ale zainteresuje także sędziów, referendarzy sądowych, legislatorów, prezesów sądów i pracowników działów kadr w sądach. Będzie stanowiła pomoc dla aplikantów sądowych oraz przedstawicieli nauki prawa.

Katarzyna Woch – doktor nauk prawnych; asystent badawczo-dydaktyczny na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL; starszy asystent sędziego w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego; autorka i współautorka publikacji z postępowania cywilnego i prawa Unii Europejskiej.

9788383903781 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8390-378-1

9 788383 903781

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL